

ข่าวประชาสัมพันธ์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๑๑๔ สุขุมวิท ๒๓ แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐ โทรศัพท์ ๐-๒๖๕๙-๕๐๐๐
ภายใน ๑-๕๖๖๖ โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๒๖๕๙-๖๑๗๒

ข่าวจากหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับประจำวันที ๕ เดือนตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๘ หน้า ๒๓ มูลค่าข่าว ๑,๑๑๙,๓๙๕.-

ศูนย์สารสนเทศและการประชาสัมพันธ์ ได้จัดระบบข่าวสื่อสิ่งพิมพ์ สนใจดูที่ <http://news.swu.ac.th/newsclips/>

ทูลกระหม่อมอาจารย์

ทรงเป็นต้นแบบ ‘แม่พิมพ์’ อันประเสริฐ

“การที่ข้าพเจ้าเข้ามารับราชการเป็นอาจารย์ที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เกิดจากความมีใจรักที่จะเพิ่มพูนความรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ให้บุคคลอื่น และปรารถนาจะสร้างสรรค์สิ่งอันเป็นประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยคนหนึ่ง ข้าพเจ้าจึงมีความภูมิใจที่ได้มีส่วนในการพัฒนาสติปัญญาและวิสัยทัศน์ให้กับนักเรียนนายร้อย ผู้ที่จะเป็นอนาคตของกองทัพบกและชาติบ้านเมืองต่อไป”

หนึ่งในพระราโชวาทของ พล.อ.หญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่พระราชทานแก่ผู้เข้าร่วมพิธีเปิดพระเกียรติ และอัญเชิญตราทหารของนายทหารชั้นนายพลประจำปี 2558 ณ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (ร.จปร.)

ซึ่งในปีนี้ พระองค์ทรงเป็นข้าราชการอีกคนหนึ่ง “เกษียณอายุราชการ” พร้อมกับนายทหารชั้นนายพลอีก 332 นาย อาทิ พล.อ.อุดมเดช สีตบุตร รมช.กลาโหม และผู้บัญชาการทหารบก (ผบ.ทบ.) พล.อ.วรพงษ์ สำนะندر ผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นต้น

ทั้งนี้ พล.อ.หญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเข้ารับราชการเป็นอาจารย์ใน ร.จปร. เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ.2523 ทรงปฏิบัติพระราชมณเฑียรกิจในฐานะ

“**ทูลกระหม่อมอาจารย์**” อย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลา 35 ปี และทรงสอนที่ รร.จปร.ครั้งสุดท้ายในรายวิชาไทยศึกษาให้กับนักเรียนนายร้อย (นร.) ชั้นปีที่ 2 เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2558

การปฏิบัติพระราชกรณียกิจตราบจนเกษียณอายุราชการนั้น ทรงเป็น “ต้นแบบของแม่พิมพ์อันประเสริฐ”

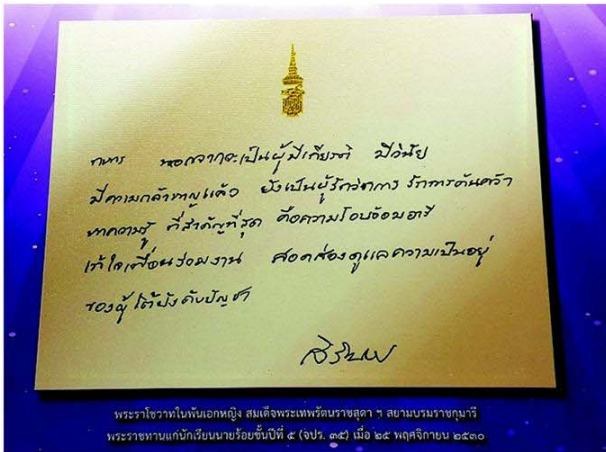
หนึ่งในทีมอาจารย์ที่สอนวิชาต่างๆ ของวิชาประวัติศาสตร์ร่วมกับทูลกระหม่อมอาจารย์ **พ.อ.รศ.ดร.ศรัทธา ชูสวัสดิ์** กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา รร.จปร. ถวายงานมาถึงปัจจุบันเป็นเวลา 25 ปี แล้วว่า เมื่อแรกทรงรับราชการนั้น พระองค์ทรงสอนวิชาประวัติศาสตร์และวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาของกองวิชากฎหมายและสังคมศาสตร์ หลังจากมีการตั้งกองวิชาประวัติศาสตร์ใน พ.ศ.2530 พระองค์ทรงสอนวิชาที่กองวิชาประวัติศาสตร์ ทรงรับผิดชอบทั้งวิชาบังคับและวิชา

เลือกเสรี วิชาบังคับ ได้แก่ วิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย (ต่อมาคือวิชาไทยศึกษา) สำหรับ นนร.ชั้นปีที่ 2 และวิชาประวัติศาสตร์โลก (ต่อมาคือวิชาประวัติศาสตร์ร่วมสมัย) สำหรับ นนร.ชั้นปีที่ 4 หรือชั้นปีที่ 5 ตามแต่หลักสูตรกำหนด ส่วนวิชาเลือกเสรีสำหรับ นนร.ชั้นปีที่ 4 หรือชั้นปีที่ 5 ตามแต่หลักสูตรกำหนด ได้แก่ วิชาประวัติศาสตร์ไทย วิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นต้น

“คนส่วนใหญ่ไม่ทราบว่า นับตั้งแต่มีการตั้งกองวิชาประวัติศาสตร์ใน พ.ศ.2530 และทรงเป็นผู้ดำเนินการกองวิชาประวัติศาสตร์ในแต่ละภาคการศึกษา เสียใจไปทรงสอนสัปดาห์ละ 2 วัน แม้ไม่ทรงสอนเองก็ประทับฟังอาจารย์หรือวิทยากรพิเศษ และอาจทรงอธิบายนเสริม

ซักถามหรือพระราชทานพระราชดำริเพิ่มเติม ตลอดเวลาทรงทุ่มเวลาให้กับการเตรียมสอนและการสอนเป็นอย่างมาก”

ในด้าน “การจัดการเรียนการสอน” พระองค์มีพระราชดำริชัดเจนตั้งแต่แรกๆ ว่า ต้องคิดถึงประโยชน์ที่ นนร.ควรได้ไปใช้ทำงานในอนาคตและในการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลก เช่น ที่พระองค์ได้พระราชทานสัมภาษณ์ไว้ใน พ.ศ.2558 ว่า

“การสอนนักเรียนถือหลักอยู่ว่าจะต้องคิดถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นเรื่องใหญ่ คือควรได้ความรู้ประสบการณ์ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานในอนาคต มีความรู้กว้างเพื่อให้พร้อมเสมอที่จะปรับตัวได้เร็วในกระแสของความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก”

สำหรับ “การทรงสอน” ทรงดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอนร่วมกับอาจารย์คนอื่นๆ ในกองวิชา ก่อนเปิดภาคการศึกษาในแต่ละภาค ในฐานะผู้อำนวยการกองวิชา โปรดให้เตรียมการสำหรับจะเปิดวิชาใดตั้งแต่เนิ่นๆ เพื่อกำหนดหัวข้อ อาจารย์ผู้สอนและผู้ทรงคุณวุฒิที่จะเชิญมาสอน การทัศนศึกษา โดยปกติมีการปรับหัวข้อการบรรยายเพื่อให้ก้าวทันกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้เนื้อหาและวิธีการเรียนวิชาประวัติศาสตร์มีการปรับเปลี่ยนไปด้วย

ในการทรงสอนเองนั้น ทรงให้ความสำคัญกับการเตรียมการทั้งด้านเนื้อหาและสื่อการสอน ทรงค้นคว้ามาอย่างคึกคักจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่ทรงเห็นว่าเป็นประโยชน์ เช่น เอกสารชั้นต้นจากหอจดหมายเหตุ ตำรา บทความ เว็บไซต์ รวมถึงความรู้และพระประสบการณ์จากการได้เสด็จไปทรงงานทั้งในและต่างประเทศ

เมื่อทรงสอนก็ทรงมีวิธีการบรรยายที่เข้าใจง่ายและมีพระอารมณ์ขัน สื่อการสอนที่ทรงใช้ก็เปลี่ยนไปตามยุคสมัย เริ่มตั้งแต่กระดานดำ ไวท์บอร์ด แผ่นใส ภาพสไลด์ในยุคหลังทรงใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม Powerpoint ฯลฯ ที่สำคัญมีพระราชนิพนธ์คำสอนและเอกสารประกอบการบรรยายพระราชทานแก่นักเรียนนายร้อยทุกครั้ง ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนหลายร้อยรายการ

วิธีการเรียนการสอนอีกแบบหนึ่งที่ทรงส่งเสริมมาโดยตลอดก็คือ การทัศนศึกษา ทูลกระหม่อมอาจารย์โปรดให้ นนร.มีประสบการณ์ตรงและเรียนรู้ถึงความ

หลากหลายในสังคมไทยและสังคมโลก จึงโปรดให้นนร.ได้มีโอกาสทัศนศึกษาสถานที่ต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ ทั้งนี้ เสด็จเจ้านักเรียนนายร้อยไปทัศนศึกษาทั้งในและต่างประเทศอยู่เสมอ

“พระองค์ทรงเป็นอาจารย์ที่ ร.ร.จ.ป.ร.ครบ 35 ปีในปีนี้ ดังนั้น นายทหารในกองทัพบกในปัจจุบันที่จบจากร.ร.จ.ป.ร. ส่วนใหญ่คือ ลูกศิษย์ในพระองค์ เพราะตั้งแต่ พ.ศ.2530 เป็นต้นมา ลูกศิษย์ของทูลกระหม่อมอาจารย์เมื่อออกไปรับราชการต่างเป็นเครือข่ายการทำงานพัฒนาของพระองค์ทั่วประเทศไทย”

ตลอดระยะเวลาที่ได้ถวายงาน พ.อ.ร.ต.ดร.ศรศักดิ์ เล่าถึงความประทับใจในทูลกระหม่อมอาจารย์ว่า ทุกคนที่ถวายงานใกล้ชิดกันจะมีความประทับใจคล้ายๆ กัน และในหลายเรื่อง เช่น พระอัจฉริยภาพ ปฏิเสธไม่ได้ว่าทูลกระหม่อมอาจารย์ทรงมีความจำเป็นเลิศ ทรงรอบรู้ในศาสตร์ต่างๆ อย่างมีบูรณาการ การที่พระองค์ทรงศึกษามาทางอักษรศาสตร์ โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ ทำให้ทรงเข้าใจสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว

“การเป็นครูก็ทำให้ทรงติดตามสถานการณ์บ้านเมืองและสถานการณ์โลก แต่พระองค์ก็ไม่ทรงทิ้งความรู้ทางวิทยาศาสตร์ พระองค์จึงทรงมีลักษณะพหุสูตร อีกเรื่องที่น่าสนใจคือการมองโลกในแง่ดี ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะมีพระอารมณ์ขันและทรงมองโลกมองคนอย่างเข้าใจ”

“เหตุการณ์ที่ประทับใจที่สุดคือ การพระราชทานพระราชทรัพย์จำนวน 26 ล้านบาท ซึ่งเป็นเงินเดือนและค่าตอบแทนต่างๆ ตลอดเวลา 35 ปีที่ทรงได้รับระหว่างทรงรับราชการที่ ร.ร.จ.ป.ร.ให้แก่ ร.ร.จ.ป.ร. เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในวันที่ 29 กันยายน พ.ศ.2558 ไม่กี่วันที่ผ่านมา พระองค์ทรงเล่าที่มาของพระราชทรัพย์ส่วนนี้กับข้าราชการ ร.ร.จ.ป.ร.ที่เฝ้าฯรับเสด็จ ที่กองวิชาประวัติศาสตร์ว่า เมื่อแรกที่จะทรงรับราชการที่ ร.ร.จ.ป.ร.ในปลายปี พ.ศ.2523 นั้น ไม่มีพระราชประสงค์ที่จะรับเงินเดือน แต่ผู้บัญชาการ ร.ร.จ.ป.ร.ในเวลานั้นคือ พล.ต.ยุทธศักดิ์ คล่องตรวจโรค กราบบังคมทูลว่า เป็นระเบียบของทางราชการที่จะต้องทรงรับไว้ เมื่อแรกพระองค์เคยมีพระราชดำริที่

จะพระราชทานเป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียนนายร้อย แต่ ก็ทรงเห็นว่านักเรียนนายร้อยเป็นนักเรียนทุนอยู่แล้ว จึง ทรงสะสมเงินเดือนและค่าตอบแทนต่างๆ ไว้ เมื่อถึงวัน เกษียณอายุราชการมียอดพระราชทรัพย์ส่วนนี้ประมาณ 26 ล้านบาท จึงพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนนี้ทั้งหมด แก่มูลนิธิ รร.จปร. เพื่อใช้พัฒนาโรงเรียนต่อไป”

“พระมหากษัตริย์คุณครั้งนี้ นอกจากแสดงว่า พระองค์ทรงเห็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้งแล้ว

พ.อ.ร.ต.ร.ศ.ดร.สุวัตร ชูสวัสดิ์

ยังมีสายพระเนตรไกล และทรงเตรียมการไว้อย่างดี”

พ.อ.ร.ต.ร.ศ.ดร.สุวัตรกล่าวอีกว่า ทูลกระหม่อมอาจารย์ ทรงรับราชการเป็นระยะเวลานานในฐานะอาจารย์ (ตั้งแต่ พ.ศ.2523) และผู้อำนวยการกองวิชาประวัติศาสตร์ (ตั้งแต่ พ.ศ.2530) และผู้อำนวยการพิเศษ รร.จปร. (ตั้งแต่ พ.ศ.2555) ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจต่างๆ เช่นเดียวกับข้าราชการทั่วไป แต่ด้วยพระบารมีและพระมหากรุณาธิคุณ ทำให้ รร.จปร.พัฒนาในหลายด้าน ดังนี้

การพัฒนาอาจารย์ ในฐานะผู้อำนวยการกองวิชา

ประวัติศาสตร์ ทรงสนับสนุนให้อาจารย์ในกองวิชาไป ศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ทั้งด้วยทุนพระราชทานทั้งหมด หรือบางส่วน อาจารย์กองวิชาอื่นก็มีส่วนได้รับ พระมหากรุณาธิคุณด้วย นอกจากนั้นยังมีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานทุนให้อาจารย์ไปฝึกอบรมภาษาอังกฤษ หลักสูตรระยะสั้นในต่างประเทศ เมื่อเสด็จไปต่างประเทศ ในบางโอกาส ก็โปรดเกล้าฯให้อาจารย์ รร.จปร.ตามเสด็จฯ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ด้วย

การพัฒนาแหล่งข้อมูล และระบบสารสนเทศเพื่อการค้นคว้า

เมื่อแรกที่ รร.จปร.ย้ายไป จ.นครนายก นับว่าห่างไกลจากแหล่งข้อมูลมาก จึงทรงผลักดันให้เกิดการพัฒนาแหล่งข้อมูลเพื่อประโยชน์ด้านการเรียนการสอน และการค้นคว้าของ นนร. เช่น การปรับปรุงหอสมุด รร.จปร. เช่น การเปลี่ยนระบบจัดหนังสือจากระบบดิวอี้ (Dewey Decimal Classification system-DDC) เป็นระบบรัฐสภาอเมริกัน (The Library of Congress Classification System-LCC System) การรวบรวม และการอนุรักษ์หนังสือโบราณของห้องสมุด

ส่วนห้องสมุดกองวิชาประวัติศาสตร์ ได้พระราชทาน พระราชทรัพย์ หนังสือ และสิ่งพิมพ์ต่างๆ เพื่อจัดตั้งห้องสมุดประจำกองวิชา ปัจจุบันห้องสมุดมีหนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์และสิ่งพิมพ์ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และจีน กว่า 15,000 รายการ และมีการจัดทำฐานข้อมูลให้สืบค้นผ่านอินเทอร์เน็ตได้ด้วย นอกจากนั้น ด้วยพระราโชบาย ส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาวิจัยทางประวัติศาสตร์ ด้วยการให้หลักฐานอย่างรอบด้าน จึงพระราชทานทุนให้อาจารย์กองวิชาประวัติศาสตร์จัดหาสำเนาจดหมายเหตุจากหอจดหมายเหตุจากต่างประเทศ ปัจจุบันศูนย์แห่งนี้มีสำเนาเก่า 150,000 หน้า

การพัฒนาเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

เพื่อพัฒนาเครือข่ายอินเทอร์เน็ตใน รร.จปร. ให้ เชื่อมต่อกันได้และสามารถติดต่อกับระบบภายนอก ได้อย่างรวดเร็ว เป็นประโยชน์ในการสืบค้นข้อมูล ดังนั้น ใน พ.ศ.2537 โปรดเกล้าฯให้ตั้งศูนย์เทคโนโลยี อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC)

ช่วยเหลือ รร.จปร.ด้วยการเชื่อมต่อระบบคอมพิวเตอร์ ส่วนการศึกษากับระบบอินเทอร์เน็ตผ่านวงจรเช่าไปยัง เครือข่ายไทยสารของ NECTEC ส่วนองค์การโทรศัพท์ แห่งประเทศไทย (ปัจจุบันคือบริษัท TOT) สนับสนุนการ วางสายใยแก้วนำแสง เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของระบบ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ของ รร.จปร.

ต่อมาเมื่อทรงทราบว่าเครื่องคอมพิวเตอร์ที่กระจาย อยู่ยังอาคารต่างๆ นั้นไม่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต

และแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้ เนื่องจากมีระยะทางไกลจากกองเทคโนโลยีสารสนเทศของ รร.จปร. ซึ่งทำหน้าที่เป็นเกตเวย์ (gateway) ของระบบอินเทอร์เน็ต จึงโปรดให้กรมราชองครักษ์ประสานงานกับบริษัท ทศท คอร์ปอเรชั่น จำกัด เพื่อขอการสนับสนุนการวางสายใยแก้วนำแสงและอุปกรณ์เชื่อมต่อ สำหรับวางระบบเชื่อมโยงเครือข่ายภายในหรือระบบแกนหลัก (backbone) พร้อมติดตั้งระบบการรักษาความปลอดภัยอย่างสมบูรณ์ ระบบนี้สามารถเปิดให้บริการได้เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ.2545

ในปัจจุบันมีการปรับปรุงใหญ่อีกครั้ง หลังจากคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ทูลเกล้าฯ ถวายเงินสนับสนุนงบประมาณโครงการปรับปรุงเครือข่ายสารสนเทศ และจัดทำ Enterprise Architecture รร.จปร. ในเดือนสิงหาคม พ.ศ.2557 ขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการ

การจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนา รร.จปร.

ทูลกระหม่อมอาจารย์มีพระราชดำรัสกับผู้อำนวยการทหารบกคือ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ (พ.ศ.2541-2545) ว่า ควรมีกองทุนที่สามารถนำเงินมาใช้พัฒนา นนร.ได้ตามความเหมาะสม โดยให้ศิษย์เก่า ผู้ปกครอง นนร. และประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วยการบริจาคเงิน พระราชดำรัสนี้เป็นที่มาของ “กองทุนพัฒนาโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า” ตั้งขึ้นในวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ.2542 เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนนอกงบประมาณแผ่นดินสำหรับใช้ในการพัฒนาโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าในด้านต่างๆ นับตั้งแต่ พ.ศ.2543 จนถึงปัจจุบัน กองทุนได้สนับสนุนเงินกว่า 50 ล้านบาทแก่โครงการพัฒนา รร.จปร.ประเภทต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโครงการพัฒนาการเรียนการสอนและการวิจัย

จากพระมหากรุณาธิคุณที่ทูลกระหม่อมอาจารย์ทรงมีต่อ รร.จปร. พ.อ.รศ.ดร.ศรัทธา กล่าวว่า ผมนึกถึงคำพูดของ อาจารย์โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ พระสหายในสมัยที่ทูลกระหม่อมอาจารย์ทรงศึกษาปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่อ้างไว้ใน “โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ พระสหายในเจ้าฟ้านักพัฒนา” (มติชน, 4 เมษายน 2558) ว่า

“อยากให้มองพระองค์ท่านในแง่ของความเป็นมนุษย์จากการได้เห็นพระราชจริยวัตรอย่างใกล้ชิด ได้เห็น

นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ

เพื่อเฉลิมพระเกียรติและเผยแพร่พระมหากรุณาธิคุณ รร.จปร.จึงจัดนิทรรศการพระราชกรณียกิจที่ทูลกระหม่อมอาจารย์ทรงปฏิบัติ ณ รร.จปร. นับแต่พุทธศักราช 2523 สืบมาจนถึงปัจจุบัน ณ “หอเฉลิมรัฐสีมาคุณากร” มีความหมายว่า “หอแห่งการสรรเสริญผู้สร้างคุณความดีแก่ประเทศชาติ” ห้องชั้นล่างในอาคารกองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา รร.จปร.

ผู้เข้าชมจะได้เห็นภาพรวมของการทรงงานของทูลกระหม่อมอาจารย์ในช่วง พ.ศ.2523-2545 รวมถึงจุดเริ่มต้นของการทรงงานพัฒนาในพื้นที่จนครนายก

รร.จปร.อนุญาตให้เข้าชมเป็นหมู่คณะในวันเวลาราชการ หรือสามารถดูนิทรรศการบางส่วนจากเว็บไซต์ของ รร.จปร. (www.crma.ac.th) และของกองวิชาประวัติศาสตร์ฯ (www.crma.ac.th/histdept)

ความเป็นมนุษย์ที่วิเศษซึ่งควรค่าแก่การเคารพนับถืออย่างจริงจัง”

“สำหรับผมแล้ว การทรงเป็นมนุษย์ที่วิเศษของทูลกระหม่อมอาจารย์ นอกจากเห็นได้จากพระราชจริยวัตรต่างๆ แล้ว ยังเห็นได้จากการทรงปฏิบัติหน้าที่ครูและผู้บริหารอย่างเอาพระทัยใส่ พระทัยกว้าง และเปี่ยมไปด้วยพระเมตตา ที่สำคัญพระองค์ไม่ทรงมองข้ามความเป็นมนุษย์ของคนอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นสถานะเช่นไร

“การทรงสอนเอง หรือประทับฟังอาจารย์หรือวิทยากรพิเศษ ทำให้ทรงติดตามข่าวต่างๆ เสมอ จึงทรงรอบรู้อย่างกว้างขวาง เป็นประโยชน์ต่อพระองค์ทั้งในแง่วิชาการ การทรงติดต่อสัมพันธ์กับนานาชาติ และการทำงานพัฒนาต่างๆ เป็นแบบอย่างที่ดีของครูและผู้นำ”